

RELIGIOZNI ODGOJ U ŠKOLI (anglikansko viđenje)

JOHN ROBERT FLACK

The Anglican Centre in Rome
Palazzo Doria Pamphilj
Piazza del Collegio Romano 2
00186 Roma
Italija

Primljeno: 14. 5. 2004.
Izlaganje na znanstvenom skupu
UDK 37.014.52(410):283
283(410):37

Sažetak

*A*utor kratko opisuje stanje školstva i prisutnost Anglikanske i Katoličke crkve u školama prvoga i drugoga stupnja u Ujedinjenom Kraljevstvu. S obzirom na pravno i pedagoško-teološko utemeljenje školskoga vjeronauka autor podsjeća kako je zadaća školskoga vjeronauka pomoći učenicima da se sučele s pitanjima i vrednotama kršćanske religije. Osim toga, u školama drugoga stupnja učenici upoznaju i pet velikih svjetskih religija. Kako bi se popularizirao školski vjeronauk kao predmet, valja promicati dijalog i proučavati konkretne situacije današnjega svijeta. Danas više nije dovoljan samo razgovor, nego i djelovanje, prakticiranje vlastitih načela u stvarnom svijetu patnje, bolesti i gladi.

Ključne riječi: religiozni odgoj u školi, školski vjeronauk, školstvo u Ujedinjenom Kraljevstvu, pravno utemeljenje školskog vjeronauka, pedagoško-teološko utemeljenje školskog vjeronauka

1. AKTUALNA SITUACIJA

U Ujedinjenom Kraljevstvu valja razlikovati škole prvoga i drugoga stupnja. U školama prvoga stupnja (za djecu od 4 do 11 godina) religiozni odgoj se vrednuje i općenito se dobro izvodi. Crkvene škole posebno poučavaju cjelovitu kršćansku vjeru. Te škole uvijek prate mjesne crkvene zajednice, a svećenik uvijek ima značajnu ulogu u religioznom odgoju i formaciji djece. I Anglikanska i Katolička crkva ozbiljno shvaćaju svoju odgovornost u školama prvoga stupnja, a državne ih vlasti u tome podržavaju. U državnim školama prvoga stupnja poučavanje kršćanske tradicije još uvijek ima određenu prednost, budući da je to vjera koja prevladava u britanskoj kulturi, iako se poučavaju i glavna doktrinarna i etička načela drugih svjetskih religija.

U školama drugoga stupnja situacija je posve drugačija. Religiozni odgoj se obično nudi kao izborni predmet i poučava se kao akademska disciplina, a ne kao vjera koju valja prakticirati. Učenici koji odaberu školski vjeronauk, na kraju školske godine polažu državne ispite (GCSE [Opća potvrda o školi drugoga stupnja] ili razina »A«) za kraj svoga tečaja, te tako dobivaju bodove koji određuju mogu li se upisati na određeni fakultet ili ne. Vrednovanje takvog proučavanja religije i odgovarajuća ocjena donose se na temelju jasnih akademskih mjerila.

Vid »življene vjere«, odnosno etičko kršćansko ponašanje, proučava se u školi drugoga stupnja samo općenito, obično kao dio »općih studija« ili dijela koji se odnosi na »osobni razvoj«. Ne pokušava se poučavati kršćansku duhovnost ili kršćan-

sku etiku pomoću takvoga općenitog pristupa, niti uvjeravati u etičke vrednote drugih vjera. Pristup religioznoj činjenici u školi ostaje aktivnost akademske naravi, a ne predlaže se osobni pristup. Takav prijedlog postoji međutim u školama drugoga stupnja kojima upravlja Crkva.

Škole kojima upravlja Crkva čine malen postotak svih škola drugoga stupnja u Ujedinjenom Kraljevstvu. I anglikanske i rimokatoličke škole drugoga stupnja imaju redovito bogoslužje (obično misu, euharistiju), koje je uključeno u školski raspored. Tu se uči i kako moliti. Sve te škole u završnim razredima organiziraju rasprave, tijekom kojih učenici i učitelji mogu raspravljati o nauku i o prakticiranju svih svjetskih vjera. Učenici se posebice susreću s etičkim problemima s kojima se suočava današnje kršćanstvo i o njima temeljito raspravljaju.

Crkveno je stajalište da valja hitno povećati broj vlastitih škola drugoga stupnja, kako bi se adolescentima omogućilo sučeljavanje s religioznim temama na kritičkoj i duhovnoj razini te kako bi ih se potaknulo da se osobno zapitaju o kršćanskom stilu života. Prethodne vlade Ujedinjenoga Kraljevstva odupirale su se nastojanjima Crkve (i Anglikanske i Rimokatoličke) da organiziraju više škola drugoga stupnja. Blairova Vlada krenula je u vezi s tim drugim smjerom i sada potiče i podržava Crkve da preuzmu veću ulogu u odgoju drugoga stupnja. Vidjet ćemo što će se dogoditi.

2. PRAVNO I PEDAGOŠKO-TEOLOŠKO UTEMELJENJE ŠKOLSKOG VJERONAUKA

S obzirom na ovu temu valja imati na umu ono što je rečeno u prvome dijelu. Tamo smo spomenuli kako bi veći broj

crkvenih škola drugoga stupnja omogućio većem broju odraslih učenika sučeljavanje s pitanjima i vrednotama kršćanske religije. S druge strane, svakako moramo biti svjesni da živimo u multikulturalnom društvu te da je važno da učenici budu pripremljeni za život u takvom društvu. Dobra škola drugoga stupnja – bila ona pod crkvenom upravom ili ne – poticat će dobro praktično poznavanje pet velikih svjetskih religija (kršćanstva, islama, židovstva, hinduizma i budizma) i promicati njihov međusobni dijalog. To je jedini način da se izbjegne porast fundamentalizma, zla koje ugrožava preživljavanje našega planeta.

Međureligijski dijalog – posebice među mladim ljudima – valja usredotočiti na goruće svjetske probleme. Ako se školski vjeronauk ne uključi u rješavanje problema kao što su npr. rat i mir, beskućništvo, siromaštvo, glad, epidemija side i dr., držat će ga se nevažnim. Tako je koristan put za promicanje dijaloga među mladim ljudima odabir jedne od vrućih svjetskih dilema i njeno pažljivo proučavanje, pri čemu se uočava kako su svjetske religije dobro i loše utjecale na određenu situaciju.

Kao primjer mogli bismo uzeti epidemiju side u Africi. U Zapadnoj, Istočnoj i Središnjoj Africi, sida je desetkovala sadašnji roditeljski naraštaj, tj. ljude u dobi između 20 i 40 godina. Kakav je odgovor svjetskih religija na tu krizu? Ako je to jednostavno osuda ponašanja za koje se pretpostavlja da je dovelo do krize, religiju će se držati nevažnom. Ako se npr. tradicionalna uvjerenja o kontracepciji upotrijebe za sprečavanje proučavanja i dijaloga, dajući odgovore prije negoli su pitanja postavljena, religiju će se i u tom slučaju držati nevažnom. Većina mladih će upitati kako se pomaže oboljelima od side i prosuđivat će religiju prema njezinu odgovoru. Tako će npr. nastojanje Zajednice sv. Egi-

dija za sprečavanje širenja side u Mozambiku biti primjer religije koja živi u skladu sa svojim načelima i konkretnim izazovima. Valja nam zaključiti da će mladi ljudi prihvatiti dogme i duhovne zahtjeve neke religije u mjeri u kojoj ona uspijeva prakticirati svoja načela u stvarnom svijetu patnje, bolesti i gladi.

S obzirom na pitanje poučavanja »religiozne kompetencije« koja bi mogla pomoći mladima da otkriju smisao i vrednote svoga vlastitog života, držimo da ta mogućnost postaje vjerojatnost kad se započnu proučavati konkretne situacije današnjega svijeta. Današnje mlade i prije dvadesete godine pokreću ideali koji su plod uočavanja potreba drugih ljudi. Mladi znaju reagirati na spoznaju da mnogi ljudi u svijetu danas nemaju prednosti koje oni sami imaju i uočavaju nepravdu takvoga stanja. Nije dovoljno ograničiti se na *razgovor* o idealima: mnogi mladi žele biti uključeni u *djelovanje*.

Prema našem mišljenju, to je jedini način da se postigne bolje razumijevanje među religijama. Tako npr. kad bi kršćanin i musliman mogli blisko surađivati na uklanjanju neke nepravde u svijetu, problemi Afrike mogli bi se puno lakše riješiti. U mnogim dijelovima Afrike (npr. u Sudanu, Nigeriji, Keniji) kršćani i muslimani se međusobno sukobljavaju, a rezultat svega je to da Afrika i dalje pati. Sve dok se situacija ne promijeni, mladi će nastaviti okretati leđa religiji. Moderni mediji (televizija, internet, tisak, radio) obavještavaju današnje mlade o svijetu u kojemu žive bolje od svojih prethodnika. Svjetske religije i religiozni pravci više ne mogu računati na neznanje puka. Veliki razlog ili izgovor za prestanak prakticiranja neke religije jest to što ljudi shvaćaju kako sve religije proglašavaju jedno a prakticiraju nešto posve drugo. Vrijeme je da svoje kuće dovedemo u red – na svjetskoj pozornici – želimo li da se mladi vrate vjeri.